

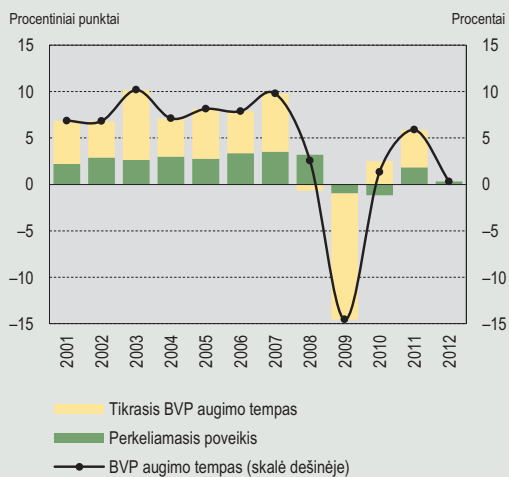
2 intarpas. Perkeliamasis poveikis ir jo įtaka BVP augimui

Metinis BVP augimo tempas priklauso nuo dviejų veiksnių – BVP plėtros einamaisiais metais ir jo plėtros praėjusiais metais. Pastarasis veiksnys dar yra vadinamas perkeliamuju poveikiu (angl. *the carry-over effect*) ir yra skaičiuojamas naudojant duomenis, iš kurių eliminuota sezono ir darbo dienų įtaka. Jis parodo, kiek BVP augtų einamaisiais metais, jeigu visais tų metų ketvirčiais BVP augimo tempas būtų lygus 0 proc., kitaip sakant, visų ketvirčių BVP apimtis būtų lygi praėjusių metų paskutinio ketvirčio lygiui. Tokiu atveju tikroji BVP plėtra būtų traktuojama kaip skirtumas tarp BVP augimo tempo ir perkeliamojo poveikio.

Kaip pavyzdį galima naudoti A pav. pateiktas ketvirtines Lietuvos BVP apimtis 2006–2007 m., linijos A ir C rodo vidutines ketvirčio BVP apimtis atitinkamai 2006 ir 2007 m., linija B – kokia būtų vidutinė ketvirčio BVP apimtis 2007 m., jeigu visų 2007 m. ketvirčių BVP apimtis nepakistų (būtų 2006 m. ketvirtojo ketvirčio lygio). Procentinis skirtumas tarp A ir C reikšmių atitinka BVP augimo tempą 2007 m. (9,8 %), procentinis skirtumas tarp A ir B – perkeliamąjį poveikį (3,5 %), o tarp B ir C – tikrąją BVP plėtrą 2007 m. (6,3 %). 2007 m. perkeliamojo poveikio ir tikrosios BVP plėtros santykis atitiko 1996–2008 m. istorinį vidurkį. Teigiama perkeliamojo poveikio įtaka BVP aiškinama tuo, kad BVP istoriškai vis didėjo. Minėtu laikotarpiu pats perkeliamasis poveikis vidutiniškai sudarė apie trečdajį Lietuvos BVP plėtros ir atitiko euro zonos duomenis.

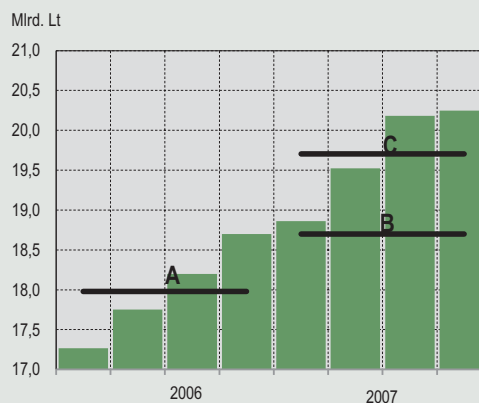
B pav. pateikta 2001–2011 m. Lietuvos BVP metinio pokyčio išskaidymas į perkeliamąjį poveikį ir tikrąjį BVP augimą atitinkamais metais. Paveiksle taip pat pateikiamas perkeliamasis poveikis 2012 m.

B pav. Lietuvos BVP augimo tempas

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

A pav. 2006–2007 m. Lietuvos realiojo BVP ketvirtinė apimtis

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: duomenys pateikiami eliminavus sezono ir darbo dienų įtaką.

Iš pastarųjų kelerių metų BVP kaitos veiksnių matyti, kad 2008 m. tikrasis BVP augimo tempas buvo neigiamas (–0,3 %), tačiau dėl perkeliamojo poveikio įtakos tais metais BVP didėjo 2,9 proc. 2009 m. stebėtas itin didelis 14,8 proc. BVP nuosmukis. Tais metais tikrasis BVP augimo tempas taip pat buvo neigiamas (–13,8 %), BVP mažino ir perkeliamasis poveikis (–1,0 %). Tai įvyko, nes BVP apimtis, mažėjusi nuo 2008 m. vidurio, vėl pradėjo didėti tik 2010 m. pradžioje. Pastarasis veiksnys lėmė, kad 2010 m. perkeliamojo poveikio įtaka BVP plėtrai vėl buvo neigiama (–1,2 %), o pats BVP 2010 m. didėjo dvigubai sparčiau (2,6 %). BVP augo ir 2011 m. (5,8 %), tačiau tikrasis BVP augimas buvo mažesnis (4,0 %), nes perkeliamasis poveikis po dvejų metų pertraukos vėl didino BVP (1,8 %).

2012 m. perkeliamasis poveikis menkai didins BVP (0,3 %). Kol kas nesitikima neigiamo tikrojo BVP augimo tempo. Naujausios tarptautinių organizacijų ir Lietuvos komercinių bankų prognozės rodo, kad 2012 m. BVP turėtų didėti 2,0–3,5 proc. Tai rodo, kad 2012 m. tikrasis BVP didės 1,7–3,2 proc. Toks BVP augimas yra mažesnis nei ilgalaikis vidurkis. Šie vertinimai atitinka naujausią Lietuvos banko prognozę, rodančią, kad Lietuvos BVP 2012 m. augs 2,2 proc.